

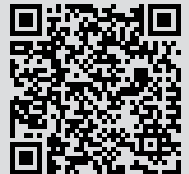

Jordi Frigola i Arpa:

«Al final del franquisme vaig veure unes càrregues policials tan salvatges com les d'ara»

Text i fotos > JUDIT PUJADÓ, escriptora

Adreça web per
escoltar l'entrevista

El febrer de 2019, gràcies a un mapatge, vam tornar a veure les pintures que Bosch Martí havia fet a l'absis de l'església de Sant Pere, de Palau-sator. Fa cinquanta anys que, una nit de tramuntana, ell i Nicolau Moncunill, que n'era el rector, van patir l'agressió d'un grup de falangistes (o ves a saber) que, als crits d'«A por ellos» i «Viva Cristo Rey», a més de colpejar-los i amenaçar-los amb una pistola, van empastifar les pintures de negre i de vermell. A l'acte, Bosch Martí recordava com Jordi Frigola li havia anat catalanitzant el mural i, al costat del Che Guevara, hi van aparèixer Ramon Llull, Salvador Espriu o el cardenal Vidal i Barraquer.

Aquell vespre, Jordi Frigola i Arpa també hi havia de ser, a Palau-sator, però havia hagut d'anar a portar explosius a Roses i un cop de vent li va trencar la porta del Citroën. No la podia tancar. La tramuntana el va deslliurar de la pallissa.

Ara no pensin, però, que Jordi Frigola es dedicava a posar bombes. Els explosius que duia estaven destinats a la construcció i procedien de la botiga que havia engegat el seu avi, Narcís Arpa, el 1880. «Era pastisser i adroguer. La dinamita la venien a pes, al taulell, sense cap permís ni res. Després de la guerra va ser molt controlat. La gent comprava dinamita tant per fer pous com per obrir carreteres i hi havia pagesos que estella-

ven les oliveres velles amb dinamita per fer llenya.»

«Vaig néixer el setembre del 1934 a la Bisbal. El meu pare, en Josep Frigola, i la meva mare, la Roser Arpa, van haver de fer obrir l'església per poder-me batejar, perquè amb els fets del 6 d'octubre era tancada. El 1936 uns milicians van anar a detenir el pare.» A casa seva en tenen el testimoni: «Van venir dos milicians, i aquí a la sala hi ha un rajol d'un mosaic que encara és esquerdat perquè van clavar un cop a terra amb el fusell». Se'l van endur al Seminari de Girona, que feia de presó. «El meu pare era de dretes, del centre catalanista de la Bisbal, que se'n deia l'Escut Emporità. Per això el van

detenir. La meva padrina estava casada amb un Irla. Els Irla eren tres germans. Un pensava a la fàbrica, l'altre era el polític i el tercer era un intel·lectual i estava casat amb la meva padrina. I la mare va tenir la idea d'anar a parlar amb l'Irla polític, a Barcelona. La va acompanyar en Pere Lloberas. Van deixar anar el pare.» En Jordi en té pocs records, de la guerra: el so de la sirena de can Coromines, que havien instal·lat al campanar de l'església de Santa Maria, just al costat de casa seva, i avisava del perill dels bombarders, i alguna anècdota dels bombardejos.

Gràcies a aquell Irla que, acabada la guerra, vivia a Ceret, en Jordi va entrar en contacte amb els exiliats i amb nord-catalans. De vegades passaven llibres prohibits i en quantitat per la frontera, com *Le Vaticane et la Catalogne*, de Josep Benet, i *Poésie ibérique de combat*.

Va estudiar peritatge mercantil per poder seguir el negoci familiar. «Això dels escoltes va començar el 1959, amb Carles Coll i Josep Sunyer. De moment amb pocs nanos, després vam augmentar una mica més, fèiem sortides i campaments.» Van visitar una Eivissa sense tant turisme i el País Basc. «Vam fer dues etapes: un poble de muntanya, Abaltzisketa, i un poble industrial al costat de Bilbao.» Eren els anys setanta. I la remor d'ETA surava en l'ambient.

Resistència cultural

En aquells anys Jordi Frigola, amb Martínez Noguera i altres amics, van organitzar el Patronat del Castell. Eren els temps de la resistència cultural enfront del franquisme. Amb Nicolau Moncunill hi havia molta complicitat. Tots dos van anar a l'enterrament de l'abat Escarré. «El bagul de l'abat era a les monges de Sarrià i tenien previst carregar-lo en un

cotxe i endur-se'l a Montserrat. Hi havia una gentada impressionant. Al final, el bagul el van portar a l'espatlla els més entusiastes fins a la plaça de Sarrià i vaig veure unes càrregues policials tan salvatges com les d'ara. Recordo com apallissaven un noi que hi havia a terra... Jo també he rebut cops de porra, eh! Veies dos *tios* amb gavardina, amb el diari a sota el braç i a dintre el diari hi havia la porra. A mi em van clavar un cop aquí (assenyala la clavícula) que va estar un temps fent-me mal. Era la policia secreta. Després vam anar a l'enterrament de l'abat a Montserrat. Érem tota una colla. Llavors en Xavier Rocha, que era el notari de l'Escala, em va dir: "Vine'm a ajudar". No sé qui li havia passat una senyera, però vam pujar al campanar de Montserrat i la vam desplegar de dalt a baix. Va ser molt emocionant».

En Jordi recorda els temps de l'Assemblea de Catalunya i que cada dimecres es reunien a la rectoria de Palau-sator. «Venia gent de Sant Feliu (com en Josep Vicente, que va ser alcalde), de Torroella, de Santa Cristina, de l'Escala i de la Bisbal (com Jaume Granés i Xevi Garriga). De vegades venia algú de Barcelona, com en Trias Fargas o en Solé Tura, o gent del PSAN.» A la taula hi tenien un volum del Concili Vaticà II. Si entrava la policia feien veure que l'estaven comentant. Perquè els seguien. «Quan tornàvem de Palau sempre hi havia un guàrdia civil a les Voltes que en prenia nota. Llavors vaig decidir entrar per Fonteta. I van posar el guàrdia civil a la cantonada de casa.»

Malgrat tot, havia de treballar. Cada setmana anava dos cops al polvorí central, que era a Sant Feliu de Llobregat, a buscar explosius per a la botiga. Hi anava armat, tal com manava el reglament oficial. Nicolau Moncunill, que era molt

inquiet, tenia més temps. «Vam ajudar un estudiant portuguès perseguit a passar la frontera. El vam anar a buscar a Barcelona, el vam portar a Colera. El capellà, en Raimon Bonal, havia contactat amb un pescador. Vam deixar l'estudiant a la barca, el vam tapar amb una vela i se'n van anar. I quan ja eren mar endins, vam dir: ostres, s'ha descuidat les sabbates! El van portar descalç a Banyuls o a Cotlliure. En aquell temps França era una salvaguarda, no com ara.» A França, però, hi havia de vegades molta policia espanyola clandestina: «L'any que van estrenar *El pessebre*, de Pau Casals, a Sant Miquel de Cuixà, hi vam anar tota una colla i encara sort que vam deixar el cotxe lluny, perquè els que hi havia allà a prop van aparèixer amb totes les rodes punxades. I eren ells, és clar.»

Propaganda «il·legal»

A més dels escoltes, en Jordi i alguns col·laboradors organitzaven cinefòrums al Foment: «Venia en Miquel Porter i, quan acabava la projecció, ens feia gairebé un míting!». També organitzaven actes, com ara un homenatge a Juli Garreta, en què va intervenir Oriol Martorell, i un a Pompeu Fabra. Era el 1968. Hi va intervenir Josep Vallverdú. Tot sortint de l'acte, proveïts d'uns petits adhesius on posava «Català a l'escola», en Jordi, juntament amb altres companys com ara Enric Martarrodona, van anar a enganxar els adhesius pels carrers de la Bisbal, després a Palafrugell. «Ens va agafar la guàrdia civil.» Els van estar interrogant tot el dia a la caserna de la Bisbal. Hi va anar el capità de Palamós. Els van emmanillar i se'ls van endur al jutjat, acusats de fer propaganda il·legal. El que més temien, però, era acabar al TOP, on les tortures eren el pa nostre de cada dia. «Van dir que hi havia intervingut el cardenal Jubany, perquè l'Enric i en Reinald Roca eren seminaristes. També m'havien dit que hi havia intervingut Narcís de Carerras. No ho he sabut mai.» Els van deixar anar, però el càstig havia d'arribar tard o d'hora. «L'endemà de la mort del meu pare em va trucar la guàrdia civil: "Frigola, vente al cuartel y trae las armas". I em van tancar el negoci. Vaig quedar sense res. Sort de la meva germana, que em va dir que no em desmoralitzés. Vam muntar una botiga d'antiguitats i de ceràmica i vaig poder anar fent.» Des que es va jubilar estudia història. Està a punt de publicar un volum dedicat a la Bisbal al segle XVI. «El gran tema de la Bisbal és l'agricultura i el mercat.»

